

PRAČKY,

aneb jak praly prádlo naše prababičky

Jakmile se lidé přestali oblékat do kožešin a začali nosit tkané oblečení, vznikla i potřeba praní. S tím jak se člověk vyvíjel, cítil stále více potřebu čistoty nejen sebe sama, ale i svého ošacení.

Na začátku byla čistá voda, byla prvním pracovním prostředkem člověka. Prádlo se v ní máčelo, otloukalo o kameny a máchalo.

Postupem času přišli lidé na to, že přidáním určitých látek do vody se odstraňování špíny z oděvů ulehčí.

Jaké látky to byly?

Tak například *různé druhy hlíny, bláta a prachu, popel, moč, soda a těž zvířecí tuk.*

Podle způsobu praní moudrého poznáš!!!

Sumerové poprvé použili k praní *potaš* neboli uhličitán draselný. Staří Římané prali za pomoci louhu a moči, tak si dovede každý představit, jak bylo okolí prádeln málo oblíbeným místem pro svůj nepříjemný zápach. V mnoha zemích získali při praní oblibu části rostlin. V Evropě *mydlíce lékařská (Saponaria vulgaris)* jejíž kořen po přelití horkou vodou pouští šťávu, jež způsobí silné pění. Na Antilských ostrovech se dodnes užívá k praní *kůra bílého ořešáku.*

Jak pracovat s pracovními listy ?

Obsah:

- Historie praní
- Co je co?
- Najdi správnou odpověď
- Hádej, hádej hadači
- Minikvíz
- Vylušti tajenku
- Kreslení
- Škola v muzeu

Pracovní listy jsou určeny jak pro práci ve skupinách, tak pro jednotlivce. Součástí expozice v muzeu jsou informace, které umožní najít správná řešení k zadaným úkolům. Výtvarnické listy si můžete odnést s sebou domů nebo do školy. Zajímavé informace, které můžete využít při vyučování, budete mít díky pracovním listům stále k dispozici.

Do pracovních listů píšete raději obyčejnou tužkou. Když uděláte chybu, nebojte se gumovat a chybu opravit. Místo je i pro kreslení a zkoušení.

Pracujte v klidu, úkoly si můžete rozdělit tak, jak vám to vyhovuje, nebo jak vám určí učitel či lektor. Najdete je vždy u této ikony.

1. Co je co?

Přiřaď obrázek ke správnému textu.

PRACÍ KOVOVÝ ZVON

Při praní se prádlem pohybovalo dřevěným bydlem (KOPIST), později byl na toto dřevěné bydlo připevněn kovový zvon, který ještě více usnadnil praní prádla. Funkce byla podobná jako u dnešních zvonů na čištění odtoků umyvadel.

VALCHA

Největší skok ve vývoji praní přinesl vynález valchy, které se původně říkalo prací deska. Pro výrobu sloužily různé materiály - dřevo, kámen, kov, sklo, pálená hlína, plast. Valcha sloužila k mechanickému drhnutí znečištěného oděvu, následovalo máchání a opětovné drhnutí, postup se opakoval dokud nebylo prádlo čisté.

PRAČKA S PRACÍM KŘÍŽEM

Jsou dokonalejší než pračky valchové, prádlo vyprali lépe ale nevýhody zůstaly. Mechanické poškození prádla bylo značné.

PRAČKA VALCHOVÁ

Patří k nejstaršímu typu pračky. Vyvinula se z valchy, která dostala půlválcový tvar a kývavě se pohybovala v pevné nádrži podobného tvaru. Její hlavní nevýhodou bylo silné mechanické opotřebení prádla.

PRAČKA VIBRAČNÍ

Odstraňují nečistoty pomocí vibrací. Prádlo poškozují nejméně, ale nevýhodou je skutečnost, že prádlo, které se nepohybuje umožní opětovné usazení nečistot. Vlastnímu praní musí předcházet vyvážka a po praní následovat máchání.

2. Najdi správnou odpověď

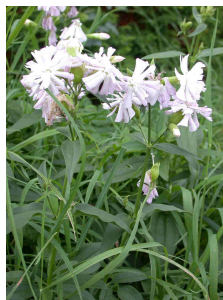
K ČEMU SLOUŽIL **KLIKYHÁK**?

- A) k věšení prádla
- B) ke ždímání prádla
- C) k máchání prádla

K ČEMU SE DŘÍVE UŽÍVALO KOŘENE ROSTLINY **MYDLICE LÉKAŘSKÉ** (SAPONIA VULGARIS)?

- A) k praní prádla, pomáhala uvolnit špinu
- B) k barvení oděvů
- C) dávala se do šatníku k odpuzení molů

JAKÁ BYLA **HLAVNÍ SUROVINA PRO VÝROBU MÝDLA**?

- A) mydlíce lékařská
- B) vosk
- C) nekvalitní zvířecí tuk, popel

K čemu používali naši předci tohle prkénko?

- A) hráli s ním tenis
- B) k tlučení špinavého prádla
- C) krájeli na něm zeleninu

K čemu sloužil tento přístroj vyrobený v USA?

- A) k lisování kůže
- B) ke ždímání prádla
- C) k drcení zrna

3. Víš, jak se pere na VALŠE?

Očísluj jednotlivé činnosti tak, jak po sobě následují:

Sušení prádla

Drhnutí na valše

Namočení prádla

Ohřátí vody

Strouhání mýdla

Máchání

Nanošení vody

Pověšení prádla

Ždímání prádla

4. Hádej, hádej hadači

Voda teče, jsem jí plná,
nesmete mě ke dnu vlna.
Loďka nejsem! Kdybych byla,
jistě bych se potopila.

Přede tiše jako kočka,
nemá vůbec žádná očka.
Dřív, než spolkně všechnu špínu,
mohu si jít na svačinu.

Sluší se to? Nesluší?
Tahám prádlo za uši.

Snad to dělá z lásky...
Hladí prádlo vrásky.

5. Minikvíz

Znáš pohádky?
Která princezna prala prádlo?

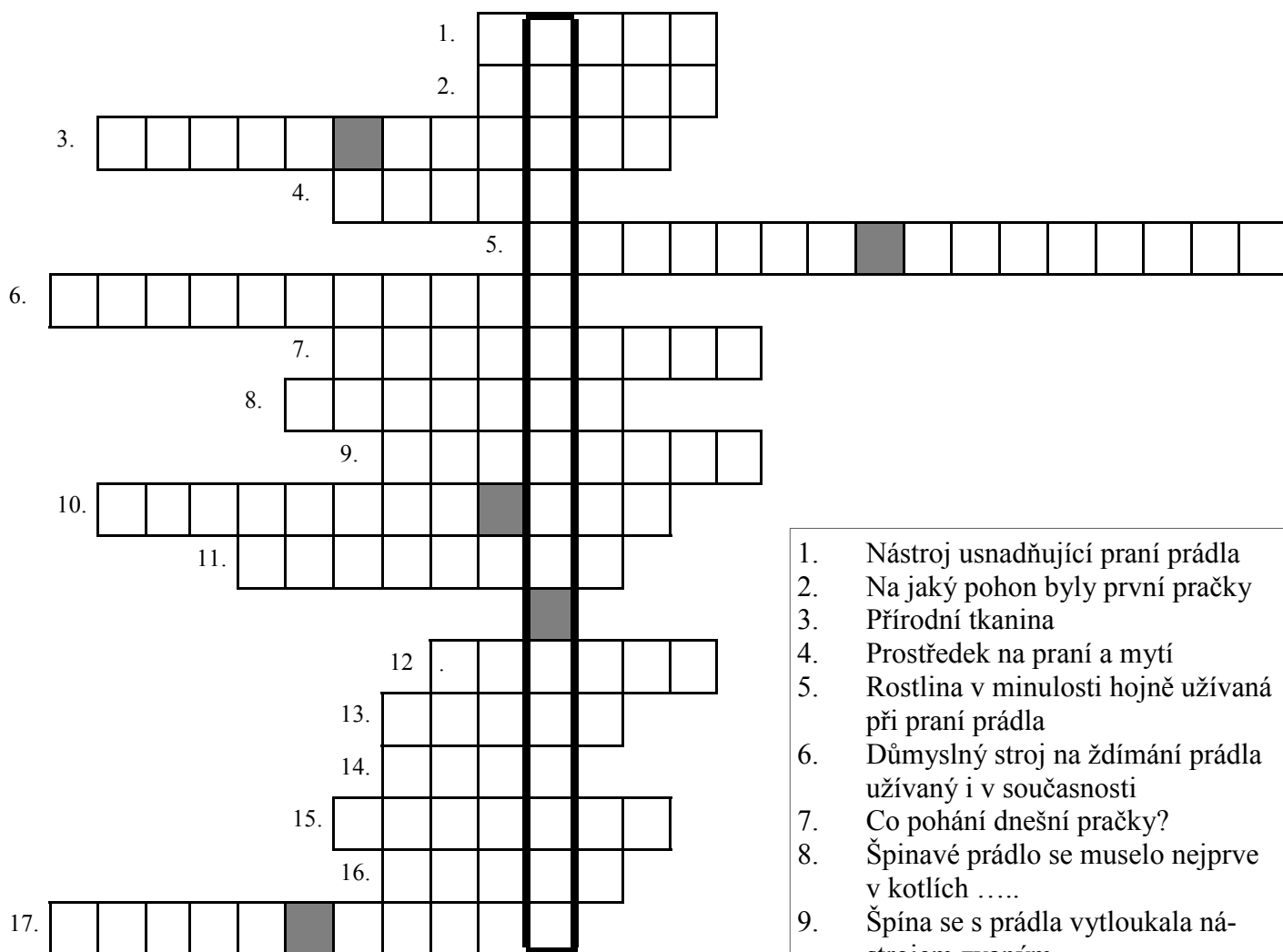
- A) Popelka
- B) Lada
- C) Krasomila

Vzpomeň si na Jiráskovy Staré pověsti české.
Koho si vzal podle pověsti český kníže
Oldřich za manželku?

- A) prادلenu Blaženu
- B) švadlenu Růženu
- C) prادلenu Boženu

6. Vylušti název nepostradatelného pomocníka v dnešní domácnosti

1. Nástroj usnadňující praní prádla
2. Na jaký pohon byly první pračky
3. Přírodní tkanina
4. Prostředek na praní a mytí
5. Rostlina v minulosti hojně užívaná při praní prádla
6. Důmyslný stroj na ždímání prádla užívaný i v současnosti
7. Co pohání dnešní pračky?
8. Špinavé prádlo se muselo nejprve v kotlích
9. Špína se s prádla vytloukala nástrojem zvaným.....
10. Na přenášení prádla slouží
11. Nejstarší pomůcka pro ždímání prádla
12. Dřevěná tyč sloužící k praní prádla
13. Provaz k sušení prádla
14. Bez čeho se při praní prádla neobejdeme
15. Pomůcka při sušení prádla
16. Dřevěná nádoba sloužící při praní
17. Prádlo se nejdříve tlouklo o ploché kameny, později se využívala dřevěná deska.

7. Namaluj pračku, která se ti nejvíce líbila

Městské muzeum a galerie ve Svitavách

Máchova alej I
568 02 Svitavy
tel.: +420 461 532 704
GSM: +420 777 247 437
e-mail: muzeum@muzeum.svitavy.cz
Máchova alej I
568 02 Svitavy
tel.: +420 461 532 704

Stálé výstavy:

Hledání hvězdy Davidovy - Oskar Schindler - Spravedlivý mezi národy mapuje životní příběh tohoto svitavského rodáka na pozadí holocaustu. Expozice může zaujmout všechny milovníky historie.

Historie prací techniky: V nově dostavěných prostorách muzea byla v roce 2000 instalována stálá historická expozice Babiččino velké prádlo. V chronologické řadě je zde vystaveno na 50 exemplářů prací techniky. Návštěvník bude seznámen s vývojem praní prádla - od prvních zmínek o praní prádla v starověkém Egyptě a Sumeru, přes vývoj praní ve středověku, po novověké zdokonalování prací techniky a technologie samotného praní. Začátek expozice je věnován nejstaršímu způsobu praní na řece a při potocích, s využitím dřevěných plácaček. Teprve vynález valchy umožnil dokonalejší výsledek samotného praní. Samotná historie výroby prací techniky začala koncem 17. století, ale jádro expozice představují sbírky z konce 1. a z průběhu 20. století. Vystaveny jsou exponáty dřevěných praček - tzv. kejvaček s jednoduchým mechanismem, praček bubnových a výstavu uzavírají exponáty které mnozí používají ve své domácnosti..

WWW.MUZEUM.SVITAVY.CZ

Škola v muzeu

Projekt Škola v muzeu vychází vstříc vzdělávacím institucím. V souladu s moderními trendy Městské muzeum a galerie ve Svitavách připravuje řadu výstav, které bude doprovázet vzdělávací program „šitý na míru“ žákům a studentům. Vedení muzea usiluje o to, aby pracovní listy, které jsou součástí doprovodného programu korespondovaly se školními programy a vhodně doplnily učivo probírané ve škole. Připravuje je lektor muzea, který spolupracuje s učiteli nejen svitavských škol. Tak tedy neváhejte a přijďte do muzea. Vždyť ne všechny části vzdělávacího programu vaší školy musí být odučeny ve školních lavicích. *Programy pro školní skupiny naleznete na naší internetové adrese.*

Pracovní listy k výstavě „Historie praček“ vychází z muzejních materiálů. Knihu Historie praní a prací techniky od Miroslava Jančíka a Radoslava Fikejze si můžete zakoupit v muzeu.